

vergadering **C173**
zittingsjaar 2022-2023

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid

van 15 maart 2023

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de vraag van het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek naar een tijdelijk moratorium op de verkoop van publieke landbouwgronden – 1481 (2022-2023)	
VRAAG OM UITLEG van Mieke Schauvliege aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het landbouwgrondenbeleid – 1614 (2022-2023)	3
VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het recordaantal aanvragen van landbouwers voor begeleiding door de vzw Boeren op een Kruispunt – 1493 (2022-2023)	9
VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de goedkeuring van het gemeenschappelijk landbouwbeleid – 1857 (2022-2023)	14

VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de vraag van het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek naar een tijdelijk moratorium op de verkoop van publieke landbouwgronden

– 1481 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Mieke Schauvliege aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het landbouwgrondenbeleid

– 1614 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): In een opiniestuk wordt gesteld dat overheden en publieke instellingen heel veel landbouwgronden verkopen. Ik zie dat ook in mijn eigen stad. Dat maakt dat ze daar ook geen beleid meer rond kunnen voeren. Heel wat gemeenten en steden doen dat gewoon om de stadskas of gemeentekas te spijzen, zonder dat daar eigenlijk een beleid achter zit. Volgens Joris Relaes van het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) is het noodzakelijk dat daarrond een doordacht beleid zou worden gevoerd als we in Vlaanderen onze landbouw en voedselproductie willen vrijwaren en aanzetten om de broodnodige omslag richting duurzaamheid te maken. Een van de problemen waar trouwens altijd over gesproken wordt in de landbouw als het over jonge landbouwers gaat, is dat er een gebrek is aan betaalbare landbouwgronden.

Vlaanderen is een dichtbevolkte regio, en er is een constant spanningsveld tussen wonen, werken, recreëren en mobiliteit enerzijds, en ruimte voor biodiversiteit en het produceren van voedsel anderzijds. Ik moet u niet herinneren aan het debat van het afgelopen jaar. Uit onderzoek blijkt echter dat veel overheden en publieke instellingen die nog over voldoende gronden beschikken, daar nauwelijks een beleid rond voeren. Zij houden in geen geval rekening met een visie op landbouw- of voedselbeleid. Volgens ILVO is het cruciaal dat overheden zich ervan bewust worden dat snel landbouwgronden verkopen aan de meest biedende nefaste gevolgen heeft voor de broodnodige omslag richting duurzame landbouw- en voedselproductie. Uiteraard is het op korte termijn wel goed voor de gemeentelijke financiën.

Er zijn evenwel ook besturen – denk aan Leuven en Gent – die wel een visie op landbouw ontwikkelen. Het is eigenlijk ook voor een stuk een oproep aan steden en gemeenten om daarrond effectief inspanningen te doen, in plaats van de snelste weg te kiezen, die dan effectief op korte termijn geld opbrengt. Gent heeft bijvoorbeeld onlangs beslist tot een tijdelijk verkoopmoratorium voor landbouwgronden van zijn OCMW.

Minister, hoe staat u tegenover de opinie van ILVO en de vraag naar een tijdelijk moratorium op de verkoop van publieke landbouwgronden bij gebrek aan een doordacht grondenbeleid? Bent u eventueel bereid om daar overleg over te hebben met uw collega van Binnenlands Bestuur?

Hebt u hierover overleg met de lokale overheden, de kerkfabrieken en publieke instellingen die landbouwgronden bezitten? Hebt u zicht op hun grondenbeleid?

Minister, hoe zult u lokale overheden, kerkfabrieken en publieke instellingen die in het bezit zijn van landbouwgronden sensibiliseren rond een doordacht grondenbeleid dat rekening houdt met duurzame landbouw- en voedselproductie? Hoe zult u hen aansporen hierover een visie te ontwikkelen?

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Ik sluit mij aan bij die vraag. De aanleiding is uiteraard ook dezelfde, namelijk het opiniestuk in De Tijd, dat stelt: "Vlaanderen mist een doordacht landbouwgrondbeleid, nodig voor de omslag naar duurzame landbouw en voedselproductie." Het is een opiniestuk van de hand van Joris Relaes, administrateur-generaal van ILVO en voormalig kabinetschef bij uw voorgangers en partijgenoten, Kris Peeters en Yves Leterme.

De aanleiding voor deze opinie is een doctoraatsproefschrift van onderzoeker Hans Vandermaelen, waar we straks een toelichting over krijgen. Die bracht een aantal zeer interessante cijfers aan het licht over gronden van publieke grondeigenaars in Oost-Vlaanderen. Hij bracht die cijfers in kaart en maakte een analyse van de grondmobiliteit door publieke instellingen in het afgelopen decennium.

Daarin valt heel hard op dat bijna 10 procent van de totale oppervlakte van de provincie Oost-Vlaanderen in eigendom is van publieke overheden, wat een gigantische troef is. Dat is bijna 28.000 hectare. Het grootste deel is planologisch openruimtegebied: bijna 10.000 hectare groengebied en bijna 8.000 hectare landbouwgebied. Ten tweede is de helft van het publieke areaal in handen van de Vlaamse overheid. Ook OCMW's en kerkfabrieken hebben grote oppervlaktes. Ten derde groeit het grondbezit van publieke overheden, vooral voor natuurontwikkeling en waterveiligheid. Wat daarbij ook opvalt, is dat het grondenbezit door OCMW's en kerkfabrieken daalt.

Nieuw aan dit onderzoek is dat het echt cijfers plakt op het grondenbeleid van die verschillende overheidsinstellingen. In functie van natuur- en bosdoelen werden in het laatste decennium terecht heel wat gronden aangekocht. Maar als we dan kijken naar de landbouwgronden, dan valt op dat publieke overheden veel minder zorgzaam omgaan met hun patrimonium: heel wat van de gronden die in het afgelopen decennium in Oost-Vlaanderen werden verkocht door publieke instellingen hadden een planologische bestemming landbouw. En een aankoopbeleid specifiek in functie van landbouwdoelen bestaat helemaal niet, in tegenstelling tot een aankoopbeleid in functie van natuur- en bosdoelstellingen. Dat is er wel.

Ook Joris Relaes besluit uit het doctoraatsonderzoek "dat de insteek vanuit een landbouw- en voedselbeleidsvisie bijna totaal ontbreekt in het grondenbeleid van de meeste overheids- of semi-overheidsinstanties die over die gronden beschikken." Zo dreigt ons landbouwgebied steeds meer versnipperd te raken en wordt de verdere vertuining en verpaarding van Vlaanderen ongewild aangezwengeld.

Slechts 30 procent van de bewerkte grond is in eigendom van de boer die de gronden bewerkt. De andere gronden worden gehuurd of gepacht van andere grondeigenaars. Dat zorgt er ook voor dat landbouwers erg kwetsbaar zijn wanneer de gronden die ze jarenlang hebben bewerkt verkocht worden. Een verlies van grond kan voor landbouwers letterlijk tot de stopzetting van het bedrijf leiden. Landbouwers lange-termijnzekerheid bieden over de beschikbaarheid van landbouwgronden kan een belangrijke hefboom zijn richting een duurzame transitie van hun bedrijfsvoering.

Wat dit doctoraatsonderzoek leert, is dat overheidsinstellingen een deel van de sleutel in handen hebben om die transitie via het grondenbeleid aan te zwengelen en te stimuleren. Collega Vandenhove verwees al naar de voorbeelden in Gent en Leuven, die ook aantonen dat je daar echt wel een ander beleid rond kunt voeren, en verandering kunt teweegbrengen.

Ik besluit mijn inleiding met een laatste citaat van Joris Relaes: "Hoe we zorgzaam met onze beperkte ruimte kunnen omgaan, is een van de belangrijkste beleidsvragen op Vlaams niveau voor de volgende decennia."

Minister, hebt u kennisgenomen van het doctoraatsonderzoek en de conclusies met betrekking tot publieke gronden als motor voor de landbouwtransitie? Hoe gaat u aan de slag met de resultaten?

Hoe evalueert u de trend dat overheden en kerkfabrieken hun publieke landbouwgronden massaal te koop aanbieden? Ziet u dit als een bedreiging voor de realisatie van de Vlaamse voedselstrategie?

Erkent u het gebrek aan data met betrekking tot publiek landbouwpatrimonium? Zult u of andere leden van de Vlaamse Regering initiatieven nemen om die data beter te ontsluiten voor alle overheidsinstanties?

Er bereiken mij signalen van lokale besturen die geen toegang krijgen tot bijvoorbeeld de landbouwaangiften op percelen in publiek eigendom. Zult u initiatieven nemen om ervoor te zorgen dat publieke eigenaars toegang hebben tot de gebruiksgegevens op hun eigen patrimonium? Die informatie is immers relevant om een zeer gericht beleid te kunnen voeren op dat publieke patrimonium.

Wat is uw visie over de inzet van publiek patrimonium voor de landbouwtransitie? Steunt u het pleidooi van de administrateur-generaal van ILVO om zorgvuldig om te gaan met publiek landbouwgrondenbezit en ze strategisch in te zetten om de omslag te maken naar duurzame landbouw- en voedselproductie, aan de hand van een doordacht landbouwgrondenbeleid? En indien ja, hoe zult u hiermee aan de slag gaan, vanuit uw beleidsdomein?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Uiteraard volgt het kabinet met heel veel interesse dit doctoraatsonderzoek aan de UGent en ILVO, waarin voor het eerst het publiek grondbezit in kaart werd gebracht voor het grondgebied van de provincie Oost-Vlaanderen. De resultaten zijn zorgwekkend maar anderzijds ook wel beloftevol te noemen. Publieke instellingen zijn actieve spelers op de grondmarkt om diverse beleidsdoelen te realiseren met betrekking tot natuur, industrie, recreatie, wonen, waterbeheer en infrastructuurwerken. Het onderzoek toont dat landbouw- en voedsel doelstellingen opvallend ondervertegenwoordigd of zelfs afwezig zijn, zelfs wanneer publieke instellingen gronden aankopen en verkopen in landbouwgebied. Dat is toch wel zorgwekkend te noemen.

OCMW's en kerkfabrieken die via hun institutionele voorgangers heel wat landbouwgronden geërfd hebben, blijken die gronden vandaag aan een hoog tempo te verkopen. In Oost-Vlaanderen daalde het patrimonium van beide instellingen in amper tien jaar tijd met respectievelijk bijna 20 procent en 10 procent. Landbouwbedrijven die een aanzienlijk deel van hun areaal van een publieke instelling pachten zijn erg afhankelijk. Enkel en alleen al voor de gronden van het OCMW van Gent in Oost-Vlaanderen gaat het om 160 landbouwbedrijven die meer dan 10 procent van hun areaal van dit OCMW pachten. Het grondbeleid van deze ene publieke instelling beslist dus mee over de toekomst van 160 landbouwbedrijven. ILVO vermoedt dat een gelijkaardige oefening voor alle overige publieke instellingen en voor de rest van Vlaanderen vele honderden landbouwbedrijven in beeld zou brengen waarvan de toekomst zeer afhankelijk is van het grondbeleid van de publieke instellingen.

Dit alomvattend beeld van publiek grondbezit en publieke grondtransacties is nieuw. En daarom is het ook beloftevol en bieden deze nieuwe inzichten ook kansen. Ik verwijs hierbij graag naar de hervorming van de Pachtwet, waar we ook de verpachting door publieke instellingen helemaal hebben gemoderniseerd. Hierdoor komen er ook meer kansen om een gericht en specifiek grondenbeleid te voeren dat ook inspeelt op de noden van onze landbouwbedrijven en de lokale voedselvoorziening.

De studie brengt voor het eerst het publiek grondbezit en de publieke grondtransacties in beeld, maar geeft nog geen allesomvattend overzicht voor heel Vlaanderen. Onderzoekers van ILVO signaleren dat verschillende lokale publieke instellingen zelf geen goed overzicht of kaartmateriaal hebben van hun eigen grondbezit. Ze hebben bijgevolg ook geen zicht op hoe hun grondbezit zich verhoudt tot dat van andere publieke instellingen. Ook voor alle overige provinciale besturen en voor de Vlaamse overheid lijkt het toch zeer wenselijk dat er een alomvattend beeld van publiek grondbezit wordt opgemaakt.

Verschiedende lokale besturen, provincies en andere publieke instellingen signaleren een gebrek aan informatie en beleidsafstemming rond dit thema. ILVO onderzoekt daarom de mogelijkheid om de cartografie van publiek grondbezit uit te breiden naar de rest van Vlaanderen. Ik wil dit graag ondersteunen, zoveel is duidelijk. De inzichten die daaruit voorkomen kunnen dan de basis vormen voor een dialoog met de lokale overheden.

Het lijkt me hierbij cruciaal om ook het huidig landbouwkundig gebruik grondig te bestuderen. Het negatieve of positieve effect van grondbeleid op landbouwbedrijven die grond pachten bij een publieke instelling, blijft niet beperkt tot het deel van hun areaal dat in publieke handen is, maar heeft mogelijk ook een impact op de rest van hun areaal. Het lijkt me dan ook heel wenselijk om dit potentieel schaafeffect verder te onderzoeken.

Dat overheden en kerkfabrieken publieke landbouwgronden verkopen, hoeft op zich geen probleem te zijn, als de gronden in landbouwgebruik kunnen blijven. Bescherming van de pachter bij de verkoop van landbouwgronden is hierbij cruciaal, en zowel de huidige Pachtwet als het voorstel van Pachtdecreet voorzien in een degelijke bescherming van de zittende pachter.

Gelet op de bescherming die de Pachtwet biedt aan zittende pachters bij een verkoop van een gepacht goed, lijkt de realisatie van de Vlaamse voedselstrategie niet onmiddellijk in het gedrang te komen.

Wat me, zoals al eerder is gezegd, wel verontrust, is dat het onderzoek aantoont dat landbouw- en voedsel doelstellingen opvallend ondervertegenwoordigd of zelfs afwezig zijn, zelfs wanneer publieke instellingen gronden aankopen en verkopen in landbouwgebied. Op langere termijn kan dit ook voor de realisatie van de voedselstrategie een probleem opleveren.

Het klopt niet dat lokale besturen geen toegang kunnen krijgen tot de landbouwkundige aangiften op percelen in hun eigendom. Lokale besturen kunnen als eigenaar van hun eigendom ook de naam en het adres opvragen van de gebruiker, zoals opgegeven in de jaarlijkse perceelsaangifte. Ze moeten daar vandaag wel een aanvraag voor indienen. Het is de bedoeling om dit in de toekomst vlotter te laten verlopen via het digitaal loket.

Het Departement Landbouw en Visserij ontsluit daarnaast ook de geanonimiseerde perceelsgegevens uit de verzamelaanvraag via zijn publiek beschikbare geoloket, zijn cijferwebsite en via de opendataportalen van de Vlaamse overheid. Iedereen, en dus ook de lokale besturen, kunnen voor heel Vlaanderen opzoeken welke percelen in landbouwgebruik zijn en bijvoorbeeld welke teelten erop staan.

Wat voor mij ook belangrijk is, is dat het publieke patrimonium dat in landbouwgebruik is, ook in landbouwgebruik blijft. Zoals ik al aangaf, werd in het voorstel van Pachtdecreet de verpachting door publieke eigenaars grondig gemoderniseerd. Het voorstel van decreet biedt heel wat nieuwe kapstukken voor zowel de Vlaamse Regering als lokale besturen om een gericht beleid te kunnen voeren.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Bedankt voor uw antwoord. Ongetwijfeld zullen we straks tijdens de hoorzitting nog wel wat bijkomende antwoorden krijgen, die dan eerder technisch van aard zijn. Ik denk dat het inderdaad goed is dat ILVO en/of andere instanties de ontbrekende gegevens in kaart zouden brengen, en dat u dat wilt ondersteunen. Mijn vraag daarbij is welke timing u hiervoor ziet. Is dat iets om nog deze legislatuur in gang te zetten, zodat zo'n proces ook onomkeerbaar wordt?

U zegt ook dat u in dialoog gaat met de gemeentebesturen, met kerkfabrieken, met OCMW's. Dat lijkt mij inderdaad een goede zaak. De vraag is in welke mate er eventueel ook overwogen wordt om meer te doen dan in dialoog te gaan. Want als we het probleem schetsen van het gebrek aan goedkope en betaalbare gronden voor jonge boeren, dan denk ik dat de aangepaste pachtwetgeving daar eventueel een oplossing voor zou kunnen zijn.

Maar met de hoeveelheid grond die ongetwijfeld uit dat nader onderzoek beschikbaar zal blijken te zijn voor andere doeleinden dan nu, onder andere voor voedselstrategieën en/of landbouw, denk ik dat het belangrijk is dat er op sommige momenten bepaalde maatregelen komen die verder gaan dan dialoog – al weet ik dat dat heel moeilijk ligt in Vlaanderen. Zo kunnen we op bepaalde vlakken een stuk meer gebiedend optreden in plaats van de vrijwilligheid daar te laten spelen.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, ik hoor u verklaren dat u dat allemaal wel ondersteunt, maar ik hoor heel weinig heel concrete engagementen. Ik zou dus van u een aantal heel duidelijke antwoorden willen. Ten eerste is er de vraag of u een moratorium op de verkoop van publieke landbouwgronden zult instellen, ja of neen?

Ten tweede zegt u dat u er eigenlijk niet zoveel problemen mee hebt dat de landbouwgrond verkocht wordt, als die maar in landbouwgebruik blijft. Nu, ik was op de doctoraatsvoorstelling van Hans Vandermaelen, dus ik heb de toelichting al gehoord. En een van de conclusies was dat bij elke verhandeling, elke verkoop van grond van de ene eigenaar naar de andere, de boer de verliezer is, gelet op de kostprijs, de druk die op landbouwgrond ligt. Dat betekent dat je vooral moet voorkomen dat er een verkoop is, en dat je mogelijkheden moet creëren om die publieke grond ter beschikking te stellen van die landbouwer.

Mijn vraag is dan ook heel concreet. Blijft u bij die stelling dat u geen probleem hebt met de verkoop van landbouwgrond, zolang het maar in landbouwgebruik blijft? Of gaat u wel degelijk voor een moratorium op die verkoop, en zult u ervoor zorgen dat die publieke grond – bij lokale besturen en publieke eigenaren – in publieke eigendom blijft, zodat landbouwers die gronden kunnen gebruiken, en dus niet de middelen op tafel moeten leggen om die te gaan kopen? Want dat is net een van de conclusies van dat doctoraat. Straks zal dat het daar ongetwijfeld wel uitgebreid over gaan, maar het lijkt mij toch wel zeer belangrijk dat u daar ook uitspraken over doet. Want met het antwoord dat u nu gaf, hoor ik alleen dat u het interessant vindt, en dat u verder onderzoek wel steunt, maar eigenlijk doet u geen inhoudelijke uitspraken over de pertinente vraag: zal er een moratorium komen op de verkoop van publieke landbouwgronden?

De voorzitter: De heer Pieters heeft het woord.

Leo Pieters (Vlaams Belang): We hebben ook al meegemaakt dat gronden verkocht worden aan enorme prijzen. Normale landbouwgrond kost tussen de 35.000 en 45.000 euro per hectare, maar dan wordt er soms 130.000 euro gegeven voor bepaalde gronden, en dan heb ik het specifiek over natuur, om bepaalde stukken met elkaar te kunnen verbinden. Dat is op zich een verdedigbare manier van werken, als er in een pacht altijd het voorkeepsrecht is van een landbouwer,

behalve als er een gemeenschappelijk belang in het spel is. Maar dan nog. Die publieke gronden zijn meestal ook goede landbouwgronden, en worden daar het beste voor gebruikt.

Hoe staat u er, in deze omstandigheden, tegenover dat er dan vanuit bijvoorbeeld het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB), toch een Vlaamse instelling, prijzen worden geboden op zulke landbouwgronden om het te onttrekken van de landbouw?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dat is inderdaad een interessante vraag, die ongetwijfeld nog een vervolg zal krijgen in de hoorzitting zo dadelijk. Ik denk dat het belangrijk is dat we hier inderdaad een aantal lessen uit trekken. Wat mij betreft kan dat zeker, en moet dat ook uitgerold kunnen worden voor de rest van Vlaanderen. We hebben nu inderdaad ingezoomd op Oost-Vlaanderen, maar het is zo interessant dat het belangrijk is om dat voor heel Vlaanderen te doen.

Ik denk ook dat het een momentum is om aan te grijpen om lokale besturen ook meer bewust te maken van het belang van hun lokaal landbouwbeleid, in functie van hun eigen lokale voedselstrategie, zodat men ook heel goed nadenkt over die schaarse, of steeds schaarser wordende landbouwgronden. Dat moet wat mij betreft ook een oproep zijn naar lokale besturen. Maar om een antwoord te geven op uw duidelijke vraag: neen, er komt geen moratorium. Maar het is wel een heel duidelijke boodschap naar die lokale besturen. Ik denk ook dat de hervormde pachtwet alles in zich heeft om dat ook te voorkomen. Ik denk dat het gebruik en de gebruiker in die zin maximaal beschermd moet worden.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): U bent inderdaad duidelijk wat dat moratorium betreft. Mijn vraag over gebiedend optreden ging eigenlijk in dezelfde richting. Goed, we verschillen daarover van mening, en dat moet uiteraard kunnen, maar ik vind alleszins dat er, wat analyse betreft, verder gewerkt moet worden op de gegevens die er nu zijn, zodat we echt zo snel mogelijk een globaal overzicht voor heel Vlaanderen zouden kunnen krijgen van wat er voorhanden is en wat niet voorhanden is.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, ik ga ervan uit dat u hier nu beloofd hebt dat u middelen zult vrijmaken voor verder onderzoek, om zicht te krijgen op alle publieke gronden die mogelijk in aanmerking komen om voor landbouwgebruik in te zetten. Dus dat is goed.

Maar als u kennis genomen hebt van de resultaten van dat doctoraat, waarin heel duidelijk wordt aangegeven dat bij elke verhandeling van gronden de landbouwer de verliezer is, dan is het toch wel bijzonder spijtig dat u hier geen lans breekt voor een moratorium op die publieke landbouwgronden. De boer staat al in een kwetsbare positie, het landbouwgrondenbeleid is al zo'n gigantisch probleem. Dat is net een hefboom om net dat duwtje in de rug te geven voor die landbouwsector.

Ik vind het bijzonder spijtig dat een minister van Landbouw, van een partij die zegt op te komen voor de landbouwer, hier niet gaat voor een moratorium op publieke gronden die op dit moment in landbouwgebruik zijn.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het recordaantal aanvragen van landbouwers voor begeleiding door de vzw Boeren op een Kruispunt – 1493 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister, ik moet het u en de collega's in de commissiezaal niet vertellen, maar de laatste weken en maanden was het voor onze landbouwers extra moeilijk en was er een extra druk op hun mentale welzijn. Mijn vraag gaat daarover en ze dateert al van een tijdje terug.

We hebben in deze commissie al meermaals gesproken over de bezorgdheid over het mentale welzijn van onze landbouwers. Die bezorgdheid zien we weerspiegeld in de cijfers die werden gelanceerd door Boeren op een Kruispunt. Ik zal ze even opsommen. In 2022 heeft de vzw een recordaantal aanvragen gekregen van land- en tuinbouwers in nood. Het gaat om een stijging met meer dan 30 procent ten opzichte van 2021. Toen hadden we ook al een stijging van 44 procent ten opzichte van 2020. Op dat moment zegden we dat de knipperlichten op oranje stonden, maar vandaag is het duidelijk dat de knipperlichten rood zijn geworden. We zien in de cijfers dat men uit alle subsectoren van de landbouw aanklopt bij de vzw. We zien ook alle leeftijden verschijnen, alsook familiebedrijven maar ook andere vormen van landbouwbedrijven.

Minister, ik vul nog even aan dat meer dan een derde van de aanmeldingen van de laatste vijf jaar uit West-Vlaanderen komt. In een interview met De Krant van West-Vlaanderen zegt directeur Els Verté dat ze nog steeds gedreven landbouwers ziet, trots op hun werk, die willen innoveren en het belang van duurzaamheid beseffen maar die gebukt gaan onder polarisatie en stigmatisering. Dat vind ik bijzonder pijnlijke woorden die we niet naast ons kunnen neerleggen. Die polarisatie leidt er immers toe dat boeren zich geïsoleerd voelen. Ook alle discussies en heisa rond het stikstofbeleid en de grote onzekerheid hebben er niet toe bijgedragen dat hun slechte mentale welzijn tempert. Het remt ook investeringen af en het zorgt voor financiële problemen maar evenzeer voor psychosociale issues.

Aan de hand van die cijfers roept Boeren op een Kruispunt op om in te grijpen in die rechtszekerheid en die polarisatie. Vorige week is er een stikstofakkoord gekomen. Het is een belangrijke stap. Die was broodnodig om verder te gaan en om de landbouwers rechtszekerheid te bieden. Maar dat betekent natuurlijk niet dat daarmee alles in één klap is opgelost. We moeten er ook nog mee aan de slag, en er rijzen ongetwijfeld nog heel wat vragen bij onze landbouwers over hoe men dat concreet zal aanpakken en wat de uitdagingen zijn voor elk van hen individueel.

Minister, hoe reageert u op deze onrustwekkende cijfers van Boeren op een Kruispunt? Kan de vzw met de huidige personeelsleden en middelen de toegenomen vraag aan? Zijn daar geen extra middelen of begeleiding voor nodig? Wat wilt u in het algemeen doen aan dat mentale welzijn, de rechtszekerheid, die nu deels een verbetering kent, en de vele vragen die volgen uit het akkoord dat werd gesloten? Kunt u iets specifiek doen om een halt toe te roepen aan de polarisatie of om de beeldvorming bij de mensen in het algemeen bij te schaven? Ten slotte is er de vraag in het algemeen rond het perspectief op ondernemerschap, zeker voor de jonge boeren.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega Talpe, de cijfers zoals we die nu zien, zijn geen verrassing, gezien de vele onzekerheden waar onze landbouwers nog altijd voor staan. Vandaar ook dat er vorig jaar een extra subsidie van 1,4 miljoen euro voor de periode 2022-2024 is toegekend aan Boeren op een Kruispunt in deze zware jaren.

Dat landbouwers de stap kunnen zetten naar Boeren op een Kruispunt en zo professionele ondersteuning krijgen, vind ik bijzonder belangrijk. Daarbij wil ik ook blijven herhalen dat Boeren op een Kruispunt er ook meer preventief is voor landbouwers, voor vragen of om af te toetsen of ondersteuning voor hen mogelijk is.

Ik kom tot de polarisatie. Ik denk dat het duidelijk is en wil het ook heel graag gezegd en herhaald hebben, dat ik me altijd als eerste ambassadeur van de landbouwsector wil blijven inzetten en de bruggen wil blijven bouwen die er vandaag vaak onvoldoende zijn. We stellen samen vast dat de polarisatie helaas toeneemt. Ook de landbouwsector ontkomt daar niet aan, en dat is te betreuren. Een wij-zijdenken ondermijnt op lange termijn ons sociale weefsel en staat echt haaks op wat we nodig hebben, namelijk respect en verbinding. Ik heb hier al zo vaak gezegd dat het me altijd is bijgebleven dat, bij mijn eerste bezoek naar aanleiding van de lancering van het actieplan welbevinden, die waardering en het respect zeer nadrukkelijk naar voren kwamen.

Landbouwers geven aan dat die polarisatie en de soms negatieve berichtgeving over landbouw een belangrijk pijnpunt is in hun welbevinden. Om dat tegen te gaan, vind ik het belangrijk dat we duidelijke, correcte en onpartijdige informatie ter beschikking stellen aan de burger.

Zo is mijn administratie vorig jaar naar buiten gekomen met de cijferwebsite waar gegevens over landbouw duidelijk worden weergegeven en ter beschikking gesteld, uiteraard met respect voor de geldende privacywetgeving.

Mijn administratie is ook in overleg met de uitgeverijen van schoolboeken om ervoor te zorgen dat de informatie over landbouw die aan onze jeugd wordt meegegeven, correct, onpartijdig en genuanceerd is.

Als we willen werken aan het beeld van de burger over onze Vlaamse landbouw, dan moeten we beginnen bij onze jeugd. Het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM) spreekt daarom onze schoolgaande kinderen aan met klasbezoeken aan bijvoorbeeld aardappel- en zuivelproducenten. Die positieve beleving is zeer krachtig en helpt de kinderen een open blik te krijgen op de Vlaamse landbouw. Naast de plaatsbezoeken brengt VLAM ook via het project 'Wat komt er op je bord?' het landbouwthema in de klassen.

Daarnaast zit in de voedselstrategie bijvoorbeeld ook de strategische doelstelling 'Samenwerking en vertrouwen in de keten versterken', en een van de vier pijlers van de strategie is "Voedsel verbindt boer tot burger", waarbij de nadruk ligt op het versterken van de band van mensen met hun voedsel en waar, hoe en door wie het wordt geproduceerd.

Uw slotvraag is een vraag die niet actueler kan zijn. Het debat rond de rechtszekerheid is bekend. Het is cruciaal, hoe groot de inspanningen ook zijn – we weten allemaal dat die heel groot zijn – dat er perspectief moet zijn voor de Vlaamse land- en tuinbouw en dat er vandaag verschillende beleidskaders voor op tafel liggen. Het is dus niet alleen het hele verhaal rond stikstof, maar ook het geactualiseerde mestbeleid en het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB). Dat zijn allemaal kaders die de landbouw van de toekomst mee vorm moeten geven, die richting moeten geven aan de verdere verduurzaming en die opnieuw wat rust en ondersteuning moeten kunnen geven om dat op het terrein te kunnen waarmaken.

Ik vind het belangrijk om dat te benadrukken omdat, als je vandaag naar de internationale context kijkt, er inderdaad nog heel wat onzekerheden zijn wat bedrijfsvoering betreft, waar we de nodige aandacht voor moeten hebben. Er zijn heel wat zorgen en vragen rond de bedrijfsvoering. Hoe gaat men om met marktschokken? We kennen de sterke schommelingen in de prijs. Ik herinner me nog heel goed, toen ik nog op de parlementsbanken zat, dat de belangenorganisaties hier over een warme sanering in de varkenssector kwamen vertellen. Als je de prijzen van toen vergelijkt met die van vandaag, is dat een heel andere wereld. De marktschokken zijn van dien aard dat het op zijn zachtst gezegd zeer, zeer uitdagend is, met de nodige onzekerheid in de sector tot gevolg.

Als de prijs voor landbouwproducten voor langere tijd onder de gemiddelde marktprijs van de afgelopen jaren zou blijven, dan kan men zich de vraag stellen hoe robuust zo een bedrijfsmodel nog is. Het zijn prijsrisico's die zich niet alleen kunnen voordoen aan de outputzijde maar ook aan de inputzijde, denk bijvoorbeeld aan stijgende energie- en krachtvoederprijzen, ook actueel. Voor landbouwers zijn er daarnaast ook bijkomende productierisico's, denk maar aan de weerrisico's. Dat zijn allemaal elementen die knagen.

Daarnaast zijn er ook onzekerheden die voortvloeien uit wijzigende beleidskaders. Daar heb ik naar verwezen. Ik denk dat we daar heel duidelijk over moeten zijn. Zij zijn voor mij ondernemers en moeten dat ondernemerschap aanspreken en hun verantwoordelijkheid nemen. Ik heb in het verleden al heel vaak ervaren, en elke dag opnieuw, dat zij die verantwoordelijkheid willen pakken voor het realiseren van milieu-, klimaat- en natuurdoelen, op voorwaarde dat die inpasbaar zijn in de bedrijfsvoering en met perspectief op een rendabele bedrijfsvoering.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister, dank u voor uw antwoord. Ik ben alvast heel blij – ik had niet anders verwacht – dat u die bezorgdheid wat betreft de zware druk die op de schouders van onze landbouwers lag en ligt, deelt. Ik heb die vraag ingediend nog voor er een stikstofakkoord was. Ik ben op dat vlak blij dat we daar een stap hebben gezet, maar we zijn er natuurlijk nog niet. U haalt het ook aan: er is werk aan de winkel. Er is nog altijd heel wat onzekerheid, ook wat betreft de uitvoering van het akkoord. Ik denk dat het akkoord en ook het zevende Mestactieplan (MAP 7), dat bottom-up tot stand is gekomen, en ook een aantal positieve tendensen in een aantal subsectoren zoals eieren en varkens, misschien wel een kentering zullen veroorzaken, maar die zal er niet van de ene dag op de andere dag komen. We moeten echt de vinger aan de pols houden.

Records zijn meestal iets positiefs, maar wat we nu zien bij Boeren op een Kruispunt is bijzonder alarmerend. Dan moeten we er nog bij stilstaan dat het enkel de landbouwers zijn die de moed hebben om naar Boeren op een Kruispunt te stappen. We zeggen altijd dat een West-Vlaming een 'binnenfretter' is maar dat is in de landbouwsector eigenlijk algemeen een beetje het geval. De stap zetten om psychologische hulp te vragen of om gewoon eens een babbel te doen, is niet evident. We moeten ons ervan bewust zijn dat de groep mensen die nood heeft aan wat mentale ondersteuning, eigenlijk veel groter is. Dat wilde ik nog even meegeven.

Ik heb er ook niet direct een oplossing voor. Maar als we Boeren op een Kruispunt ondersteunen – we hebben inderdaad een extra financiële stimulans gegeven – dan moet het ook nog eens onder de loep genomen worden of het voldoende is om met die huidige cijfers aan de slag te gaan. Ik herinner me ook een hoorzitting met Boeren op een Kruispunt waar ik de vraag stelde hoe het nu eigenlijk zit met de mensen die voor hen werken, de vrijwilligers. Men kan daar immers niet zomaar iedereen op afsturen. Ik stel me de vraag of zij genoeg vrijwilligers vinden met de nodige feeling voor de landbouwsector. Ik kan me goed voorstellen dat een

landbouwer niet zomaar eenieder over zijn erf wil zien komen. Het moet iemand zijn die echt wel begrijpt waarover het gaat, anders zal de landbouwer waarschijnlijk dichtklappen. Ik kom uit West-Vlaanderen. Dat is een gebied, zoals u het ook kent, met heel wat mensen uit dit milieu. Zij vragen toch wel een bijzondere aanpak. We moeten hun dat ook kunnen geven.

Ik kan alleen maar vaststellen – en ik ben blij dat u dat ondersteunt – dat er nog veel onzekerheden zijn en dat we daarmee aan de slag moeten gaan. Ik reken er samen met u op dat hier echt kort op de bal wordt gespeeld. We hebben misschien al een aantal stappen gezet, maar we zijn er nog bijlange niet. Ik vraag bij dezen dus uw bijzondere aandacht, en ik ben heel graag samen met u ambassadeur om die polarisatie tegen te werken. We moeten inderdaad samen, natuur en landbouw, de uitdaging van de verduurzaming aanpakken. We kunnen dat, echt waar, maar we moeten samen zorgen dat we tonen dat het ook samen kan. Dat is de taak van ons, van het beleid.

De voorzitter: De heer Pieters heeft het woord.

Leo Pieters (Vlaams Belang): Minister, dank u wel. U hebt uw zorg voor de boeren naar boven gehaald. Ik moet toch aangeven dat collega Sintobin al meer dan een jaar geleden ook al met Boeren op een Kruispunt in deze commissie naar buiten is gekomen. Wij hebben de laatste maanden tal van landbouwbedrijven bezocht, meer dan een jaar lang. Ze zien ons graag komen. Dat wil zeggen dat we ook rekening moeten houden met de isolatie van een landbouwbedrijf. We hebben de coronapandemie achter de rug. Toen we in de coronaperiode vroegen om eens langs te komen, zeiden ze: "Neen, nu niet, dat kan niet." Je merkt dat bijvoorbeeld iemand uit het gezin de boodschappen deed en iemand contact had met de buitenwereld. Al de rest, of dat nu een familiebedrijf of een eenmansbedrijf was, bleef op het bedrijf en was vrij geïsoleerd.

Je merkt ook dat men heel angstvallig is door de polarisatie. Dat is ook omdat de landbouwers zelf de politieke situatie niet begrijpen en moeilijk kunnen inschatten. Dat geeft heel veel onrust. Heel veel landbouwers waar we eerder geweest zijn, contacteren ons en vragen hoe het nu zit en hoe het verder gaat, want ze hebben slapeloze nachten. Als we daarover praten, zelfs aan de telefoon, danken ze ons voor het gesprek omdat ze daar nood aan hadden.

Het is heel frappant dat dit nu al een hele tijd plaatsvindt, juist in de landbouwsector. Wij zijn hier bezig over het stikstofakkoord, MAP 7, de Pachtwet, de gronden en de natuur. Ze hebben er wel contact mee, maar ze weten niet hoe het nu zit, hoe de politiek ermee omgaat en wat hun toekomst is. U geeft aan dat men zelfs bezig is met jongeren op school, maar als de ouders de jongeren de landbouw afraden en zeggen dat er geen toekomst meer in zit, dan kan men op school zeggen wat men wil, want het wordt afgeraden tot en met. Hoe we ook proberen daar iets aan te doen, als wij geen zekerheid kunnen geven, dan hebben die mensen een groot probleem.

Wij geven nu zoveel geld om bedrijven op te kopen en bepaalde zaken te verminderen en te verbeteren. Als wij in die prijsafspraken, waarbij zij geen vinger in de pap hebben, een minimumprijs kunnen plakken, hoe zit dat dan in de balans met het geld dat we nu uitgeven om bedrijven uit te kopen en lam te leggen? U weet evengoed als wij – want u hebt het er daarnet over gehad – dat de prijs een onduidelijke zaak is. Het is altijd maar groter en groter. Dat heeft ook te maken met de prijs die men er vaak voor krijgt. Er zijn heel veel landbouwers die, als ze weten dat ze een bepaalde prijs krijgen, perfect willen verminderen of zelfs halveren, als ze die minimumprijs maar krijgen. In welke mate is in de regering geweten hoe de balans is in de uitgaven die er nu zijn voor de landbouw voor zulke situaties die ik net heb aangegeven, en hoeveel dat bedraagt? Hoe komen al die

miljoenen euro's die daarnaartoe gaan daarmee overeen? Kunnen we daar niet op een andere manier mee verder?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dank u wel, collega's. Ik denk dat het belangrijk is dat wij allemaal een stukje ambassadeur zijn voor de Vlaamse land- en tuinbouw en dat we die allemaal een zeer warm hart toedragen en in een heel positief daglicht stellen. Het is belangrijk dat iedereen die direct of indirect met de landbouw in contact komt, de nodige voelsprietten ontwikkelt om het waar te nemen als er onzekerheden leven die tot stress leiden, met alle gevolgen van dien.

Ik heb wel het gevoel dat het thema van de landbouwer op zich meer bespreekbaar is. In West-Vlaanderen noemt men dat dan heel mooi de 'binnenfretter'. Ik denk dat de Vlaming op zich iemand is die niet altijd gemakkelijk over zijn gevoelens kan spreken, en dat geldt zeker voor de landbouwsector. Dat hebben we de voorbije jaren samen vastgesteld bij de werking van Boeren op een Kruispunt. Van bij de start tot nu is er op dat vlak een heel traject afgelegd. Er is 1,4 miljoen euro extra geïnvesteerd. Maar het is een thema dat breed in de samenleving aanwezig is, als ik mag verwijzen naar de vele burn-outs. Het mentaal welbevinden is een thema dat steeds meer aan aandacht wint, en maar goed ook, zeker in een sector die het vandaag niet onder de markt heeft.

Collega Pieters, ik denk inderdaad dat er een stuk isolement is en dat dat wat meer eigen is aan de landbouw. Er moet als het ware dag en nacht gewerkt worden op de boerderij. In tijden van corona was dat nog extra moeilijk. Er wordt heel wat geld vrijgemaakt, niet alleen voor het uitkopen, want iemand die de landbouwsector een warm hart toedraagt, krijgt het niet warm maar eerder koud van uitkoopregelingen – ik toch. Maar helaas is het al lang realiteit, die samen met de sector is afgesproken, dat het in bepaalde omstandigheden nodig is. Maar ik wil veel meer benadrukken dat we een flankerend beleid inzetten en dat we een beleid moeten maken en geld moeten vrijmaken voor de toekomst en de verdere verduurzaming van de land- en tuinbouw. Daar hebben we beleidsinstrumenten voor zoals het GLB, maar ook in het stikstofbeleid zitten flankerende maatregelen die middelen zijn voor een positief beleid en een toekomst voor de Vlaamse land- en tuinbouw.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Ik hoop alvast, ook met de bespreking in de commissie en de ruchtbaarheid die er wordt aan gegeven in de pers, dat we de land- en tuinbouwers bereiken en dat ze weten dat we er zijn voor hen en dat er instanties zijn die hen willen helpen, waar ze gewoon eens hun hart kunnen luchten of waar ze zelfs psychologische ondersteuning kunnen krijgen. Er zijn ook al heel wat initiatieven. Ik zag een tijdje terug een podcast van een samenwerking van de provincie West-Vlaanderen, Boeren op een Kruispunt en The Podcast Planet, met als titel 'Blijven boeren'. Dat was heel interessant want landbouwers zelf kwamen vertellen en brachten getuigenissen over de moeilijkheden waarmee ze struggelen. Ik vond het een heel mooi initiatief, zeker voor herhaling vatbaar, omdat het ook herkenbaar is voor de landbouwers op het terrein. Die initiatieven moeten we zeker extra ondersteunen. Een landbouwer luistert graag naar een landbouwer, want hij weet, zoals ik daarnet zei over de medewerkers van Boeren op een Kruispunt, dat die voeling heeft met die materie. Ik denk dat het heel duidelijk moet zijn, nu er een aantal beleidsmatige beslissingen zijn genomen, dat we daarmee vooruit moeten en dat we hen ook zo maximaal mogelijk moeten bijstaan en rechtszekerheid en een toekomstperspectief moeten bieden.

Tot slot kom ik tot het educatieve luik. Collega Pieters vroeg zich af of dat wel zin heeft als de ouders er niet achter staan. Ik geloof wel in dat educatieve. Ik denk

dat het onderwijs ook al sterk geëvolueerd is op dat vlak. Jongeren die voor de landbouw kiezen, krijgen op de schoolbanken bepaalde informatie die hun ouders misschien niet hebben gekregen. Het is belangrijk dat op die manier aan hen wordt geduid wat het kader vandaag is en wat er kan zodat ze ook wel zien dat er nog perspectief is en hoe ze die verduurzaming wel degelijk kunnen aanpakken. Als we dat koppelen aan een goed beleid waarmee we rechtszekerheid bieden alsook belangrijke flankerende maatregelen, dan kunnen we stappen vooruit zetten.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de goedkeuring van het gemeenschappelijk landbouwbeleid – 1857 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Collega's, minister, er zijn in de rand van het stikstofakkoord een aantal vragen gesteld over hoe het nu zit met het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB). De achterliggende grond van deze vraag is hoe het daar nu echt mee zit, want we horen daar verschillende versies over.

Vooraf de natuurorganisaties blijven hun bezorgdheden uiten over dat GLB. Ze blijven vrezen dat er weinig rekening gehouden wordt met de negatieve effecten op het milieu. Nochtans zijn de bescherming van landschappen en de zorg voor het milieu twee van de negen kerndoelstellingen waarop de lidstaten bij de opmaak van hun strategisch plan van Europa moeten inspelen.

Na het negatieve advies van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) waren volgens de Vlaamse Regering slechts enkele aanpassingen nodig, vooral het volgen van de EU-Pesticiderichtlijn. Er is blijkbaar bij de natuurorganisaties weinig vertrouwen dat de wijzigingen die voorliggen, zullen resulteren in een voldoende daling van de milieudruk en een goedkeuring van het ANB.

Zelfs Bond Beter Leefmilieu en Natuurpunt hebben bekendgemaakt dat ze ook juridisch zullen tussenkomen in de procedure die de landbouworganisaties opgestart hebben. Dan hebben we nog eens een samenwerking, zij het in een procedure tegen de Vlaamse Regering. Op die manier willen ze inderdaad verzekeren dat een snelle goedkeuring van het GLB in geen geval aanleiding mag geven tot het niet respecteren van de verplichting om de milieuwetgeving te respecteren.

Vandaar mijn vragen, minister.

Wat is de stand van zaken in het dossier? Is het goedgekeurd? Is het niet goedgekeurd? Op welke voorwaarden? Welke wijzigingen in het GLB liggen op tafel om alsnog een positief advies te krijgen van het ANB? Bent u van oordeel dat die wijzigingen afdoende zullen zijn? Wat zijn de volgende stappen die de Vlaamse Regering hier zal ondernemen? Welke timing staat hiertegenover?

Wat de juridische procedure betreft: kunt u duidelijkheid geven over de juridische weg die dit dossier nog dient af te leggen, gezien de procedure van de landbouworganisaties om het GLB snel goed te keuren, de Aarhusprocedure van de natuurorganisaties, enzovoort?

Ik kijk uit naar uw antwoord.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dank u wel, collega Vandenhove. Zoals u hebt kunnen vernemen heeft de Vlaamse Regering inderdaad op 7 maart 2023 de besluiten met de voorschriften voor de uitvoering van een ruim pakket aan interventies van het 'Vlaams Strategisch Plan voor het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid' principieel goedgekeurd.

Ik verwijs hierbij naar de voorschriften voor de rechtstreekse betalingen aan landbouwers, de ondersteuning voor ecoregelingen en agromilieuklimaatmaatregelen, steun voor het aanplanten en onderhoud van boslandbouwsystemen, steun aan niet-productieve investeringen voor milieu- en klimaatdoelen, steun aan productieve investeringen voor verdere verduurzaming, voor groene investeringen en voor dierenwelzijn en aan opstartverrichtingen in de landbouw en tot slot ook aan steun aan innovatieve investeringen in de landbouw.

Tevens heeft ze ook haar principieel akkoord gegeven voor de besluiten die voorzien in steun voor projecten in het kader van het Europees Innovatiepartnerschap (EIP) en sensibilisering in de landbouw, de zogenaamde demonstratieprojecten, die u bekend zijn.

Het GLB-plan zelf zal door de Vlaamse Regering worden goedgekeurd nadat het Milieueffectrapport (MER) finaal is goedgekeurd. Het ANB heeft hiertoe begin deze week een gunstig advies gegeven over de passende beoordeling van het Strategisch Plan. Ik hoop dat we hiermee dit moeilijke parcours de komende dagen definitief kunnen afsluiten.

Zoals al eerder in deze commissie aangegeven, is een Aarhusprocedure een procedure die door een ngo opgestart wordt bij de Europese Commissie. Wij worden dus niet betrokken in dit proces. De Europese Commissie rekent het onderzoek te kunnen afhandelen tegen de zomer. We hebben volgend bericht hierover gekregen: "Volgens artikel 9 van de GLB strategische plan Verordening 2021/2115 zijn we verplicht het GLB strategisch plan uit te voeren zoals het ook door de Europese Commissie is goedgekeurd op 5 december 2022." Zoals ook reeds in het verleden toegelicht was de afspraak dat ik na de goedkeuring van de Europese Commissie het plan zou voorleggen aan de Vlaamse Regering. Dat is ook zo gebeurd.

Wat de door de landbouworganisaties ingestelde kortgedingprocedure betreft, verwijs ik voor een antwoord naar collega Demir, die namens de Vlaamse Regering de procedure zal voeren.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Het is alleszins duidelijk nu wat de stand van zaken is. Ik denk dat er nogal wat onduidelijkheid over was. De verschillende organisaties zullen uiteraard elk hun dossier blijven verdedigen, afhankelijk of het over natuur of landbouw gaat. In de twee debatten die er geweest zijn en ook in heel de persverslaggeving errond was het nogal onduidelijk wat op dit moment de stand van zaken is. Ik dank u, wat dat betreft, technisch gezien, voor uw antwoord.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Joke Schauvliege (cd&v): Eindelijk is het zo ver. We hebben onterecht veel tijd verloren. Het is goed dat we nu die subsidies kunnen uitbetalen om die verduurzaming verder in te zetten. De vertraging is er gekomen door de negatieve passende beoordeling van het Agentschap voor Natuur en Bos. Ik begrijp dat er nu plotseling wel een positieve passende beoordeling van het Agentschap voor Natuur en Bos is. Mijn vraag is dan ook wat er daar gebeurd is. Zijn er dan zulke grote wijzigingen aan dat GLB gebeurd dat er nu plotseling wel een positieve passende beoordeling is of niet? Dat is mijn concrete vraag. Wat is er gewijzigd aan het GLB

dat er nu een positieve passende beoordeling van het Agentschap voor Natuur en Bos is?

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Daarbij aansluitend, er was een negatieve passende beoordeling die moest worden vertaald in een goedkeuring van het plan-MER. Is dat plan-MER dan goedgekeurd? Hebt u daar de ondertekende goedkeuring van? Ik heb die nog niet gevonden in de databank.

De voorzitter: Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): Ik denk dat het goed nieuws is. Het geeft de nodige zekerheid. Het GLB is in het leven geroepen na de tweede wereldoorlog omdat Europa werk wou maken van die voedselzekerheid en die voedselveiligheid. Ondertussen zijn die uitdagingen wat verschoven en is het ook nodig om die middelen en die acties te gaan verschuiven richting meer duurzaamheid. Of dit nieuwe GLB voldoende zal zijn om die omslag richting duurzaamheid te maken, is een legitieme vraag. Dat zal de toekomst uitwijzen en ongetwijfeld zal dat nog in de toekomst verder evolueren. De juridische procedures moeten we afwachten. Het is moeilijk om ons daar vandaag over uit te spreken. De subsidies zijn één zaak. Ik wil toch vooral benadrukken dat, veel meer dan op de subsidies, onze landbouwers zitten te wachten op een correcte prijs voor een duurzaam voedselveilig product. Ik wou van de gelegenheid nog eens gebruik maken om een oproep te doen om daar samen werk van te maken.

De voorzitter: De heer Pieters heeft het woord.

Leo Pieters (Vlaams Belang): Dat er een GLB is, is voor Europa goed en misschien voor de regering goed, maar niet alle landbouwers – en dat is toch een groot percentage – staan achter dat GLB. Dan hebben we het niet over de centen, want heel dikwijls krijg je ook te horen dat men de centen mag houden. Dat is misschien een botte manier van uitdrukken, maar zo wordt dat vlakaf gezegd.

Een ander punt is inderdaad dat juridisch gebeuren. We merken meer en meer dat blijkbaar alles voor de rechtbank moet worden gebracht. Dan vraag ik me af waar dan de bevoegdheid van de uitvoerende macht is? We zien dan die organisaties toch met heel veel Vlaams geld die Vlaamse Regering bestrijden. Vooraf zijn er toch ook contacten met die organisaties, die ook gelinkt zijn aan Vlaanderen? Ministers of hun kabinetten hebben toch contact met hen? Toch drijven ze het verder, in juridische zin, om toch maar hun zin te krijgen. Wil men met dat akkoord de gemoederen even rustig houden? In welke mate blijven wij die organisaties financieren om juridische procedures te starten tegen diegenen waarvan ze de centen krijgen?

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Ik wou nog even kort tussenkomen. Ik denk dat het toch wel een heel goede zaak is dat er een loskoppeling van het stikstofakkoord gekomen is zodat het GLB niet langer in een blokkage zat en dat die middelen effectief vrij kunnen komen. Dat was de grootste bezorgdheid van onze landbouwers. Ze zaten daar vast en zagen niet meteen het licht aan het einde van de tunnel.

Ik heb een concrete vraag. We hebben het zevende Mestactieplan (MAP 7), dat nu ook is goedgekeurd. Mijn vraag is in hoeverre MAP 7 ook een impact zal hebben op het meerjarenprogramma ter uitvoering van het GLB? Zullen daar volgens u bijstellingen voor nodig zijn?

Bart Dochy (cd&v): Minister, het is inderdaad goed dat u eens duidelijkheid schept in het verhaal van het plan-MER. Over de passende beoordeling wordt heel wat geschreven; op sociale media wordt zelfs over manipulatie op bepaalde momenten in die procedures gesproken. Misschien even wat duidelijkheid over hoe dat nu gelopen is wat het GLB betreft.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Ik denk dat het heel belangrijk is om aan te geven, collega's Schauvliege en Schauvliege, dat de MER en de passende beoordeling gunstig waren, maar het advies van het ANB ongunstig. Dat is wel een belangrijke nuance. De MER op zich en de passende beoordeling waren goed, het advies was ongunstig, maar dat is nu gunstig. Dat is eigenlijk het verschil. Dat is dus ook positief. Nu kan het inderdaad doorgaan. Ik heb de documenten ook bij en ze kunnen ter beschikking worden gesteld. Dat is geen enkel probleem. Het plan zoals Europa het heeft goedgekeurd is ook wat het is. Er zijn natuurlijk de uitvoeringsbesluiten en voor de uitvoering ervan zijn er in de schoot van de regering nog een aantal afspraken gemaakt om het te kunnen laten doorgaan.

Ik denk dat wat dat betreft een hele grote horde genomen is. Het zijn inderdaad bijzonder veel middelen die Europa ter beschikking stelt aan Vlaanderen voor die verdere verduurzaming van die Vlaamse land- en tuinbouw, maar men krijgt die niet zomaar. Dat hebben we ook altijd gezegd. Daar staan serieuze inspanningen van die Vlaamse landbouwers tegenover en dan krijg je inderdaad soms van die opmerkingen, collega Pieters. Ik hoor dat soms ook. Dat zijn inderdaad geen blanco cheques. Men moet daar wel degelijk inspanningen voor doen, inspanningen die de Vlaamse landbouwer ook wil doen. Ik voel wel dat die mee wil in die verdere verduurzaming en daarvoor zijn die middelen natuurlijk wel absoluut noodzakelijk. Daarom is het goed dat ze zijn vrijgekomen, collega Talpe. Ik denk dat het voor iedereen die de landbouw een warm hart toedraagt en die de richting van die verdere verduurzaming die de landbouw moet uitgaan, ondersteunt, een heel belangrijke horde, een heel belangrijke beslissing was om ermee te kunnen starten.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Dank u wel voor het antwoord.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.